

Socialdepartementet

Kammarkollegiet
Upphandlingsstödet
Box 2218
103 15 Stockholm

Uppdrag att genomföra utbildning i upphandling av vård och omsorg om äldre

1 bilaga

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att ge Kammarkollegiet i uppdrag att under 2013 genomföra utbildningsinsatser avseende upphandling av vård och omsorg om äldre i enlighet med den utbildningsplan som Kammarkollegiet redovisat i december 2012 (*bilagan*). Kammarkollegiet får för uppdraget använda 2 000 000 kronor under 2013. Kostnaden ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken, anslagsposten 14 Insatser för ökad valfrihet. Medlen utbetalas engångsvis mot rekvisition ställd till Socialstyrelsen. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 januari 2014. Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har. Medel som inte utnyttjas ska återbetalas till Socialstyrelsen senast den 31 mars 2014. Vid rekvisition och återbetalning ska hänvisning göras till det diarienummer som detta beslut har.

Bakgrund

Kammarkollegiet har sedan tidigare i sitt regleringsbrev regeringens uppdrag att utveckla och sprida vägledningar för upphandling inom vård och omsorg. Inom ramen för detta uppdrag har Kammarkollegiet tagit fram ett antal vägledningar rörande offentlig upphandling som även vänder sig till kommuner och landsting som inom olika områden infört valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem, förkortad LOV. Kammarkollegiet har även tagit fram en vägledning för personer, för mindre, privata företag och för ideella organisationer som står i begrepp att ansöka om att utföra tjänster inom ett valfrihetssystem. I augusti 2012 gav regeringen Kammarkollegiet i uppdrag att ta fram en utbildningsplan utifrån dessa vägledningar. Utbildningsplanen redovisades i december 2012 (dnr S2012/4661/FST) och ligger till grund för

nu aktuella utbildningsinsatser som syftar till att förstärka upphandlingskompetensen utifrån dessa vägledning.

Ärendet

Det övergripande målet med utbildningsinsatserna är att öka kunskaperna hos kommunala företrädare om hur förfrågningsunderlag, kravspecifikationer och uppföljningsrutiner kan utformas så att äldres behov av god vård och omsorg tillgodoses. I de delar som berör landstinget ska även företrädare för landstingen bjudas in till utbildningen. Utbildningen ska även ge vägledning för leverantörer som är intresserade av att lämna anbud.

I utbildningsplanen framgår att ett 30-tal heldagsutbildningar samt ett 10-tal uppföljande halvdagsutbildningar planeras att genomföras i landets kommuner under 2013. Utbildningen ska vända sig till politiker, beställare och upphandlare i både kommuner och landsting. Ett viktigt inslag i utbildningen är att förstärka ett mer regelbundet samarbete mellan de ovan beskrivna målgrupperna inom kommunerna respektive landstingen. Ett annat syfte är att tydliggöra strategier som underlättar samverkan mellan de båda huvudmännen för att möjliggöra en mer sammanhängande vårdkedja för personer som är i behov av insatser från både kommun och landsting. Ytterligare ett syfte med utbildningen är att lyfta fram möjligheterna att samverka kring förfrågningsunderlag och uppföljningsrutiner över kommungränserna, vilket är av särskild betydelse i glesbygdskommuner.

Utbildningen ska även vända sig till privata, kommunala respektive landstingskommunala leverantörer som är intresserade av att erbjuda vård och omsorgstjänster för äldre inom ett valfritt system. För denna målgrupp ska särskilda utbildningsinsatser tas fram i samverkan med berörda kommuner, landsting, bransch- och intresseorganisationer.

Kammarkollegiet ansvarar för att planera, utföra och följa upp utbildningen. I syfte att göra utbildningen känd bland landets kommuner och landsting ska Kammarkollegiet ta fram en kommunikationsplan. I arbetet med att nå de identifierade målgrupperna ska samverkan ske med Sveriges Kommuner och Landsting.

Regeringen avser att avsätta ytterligare medel till utbildningsinsatser inom detta område under 2014. Medlen utbetalas under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet.

På regeringens vägnar

Maria Larsson

Anna Gralberg

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA/KLS/KSÄ KE

Näringsdepartementet/MK/ENT

Socialutskottet

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser

Myndigheten för vårdanalys

Socialstyrelsen

Statskontoret

Tillväxtverket

Sveriges Kommuner och Landsting

Kammarkollegiets rapportering av uppdraget att ta fram en utbildningsplan för upphandling av vård och omsorg om äldre

Sammanfattning

Regeringen har i ett beslut 2012-08-30 (Ref S2012/4661/FST) gett Kammarkollegiet ett särskilt uppdrag att ta fram en utbildningsplan avseende upphandling av vård- och omsorgstjänster enligt LOU och LOV. Arbetet med att ta fram planen har skett genom informationsutbyte med tre kommuner, ett landsting samt fyra leverantörer av kommunal vård och omsorg.

Utbildningsplanen ska ligga till grund för utbildningsinsatser som planeras att ske under 2013/2014.

1 Bakgrund och syfte

Inom ramen för Kammarkollegiets uppdrag att utveckla och sprida vägledningar för upphandling inom vård och omsorg har kollegiet fått regeringens uppdrag att ta fram en utbildningsplan som grund för att genom riktade utbildningsinsatser till företrädare i kommuner och landsting förstärka det samlade upphandlingsstödet.

Regeringen har i uppdraget till kollegiet angett att rapporteringen av uppdraget ska ske till Socialdepartementet senast den 15 december 2012.

Det huvudsakliga syftet med utbildningsinsatserna är att öka kunskaperna hos företrädare i kommuner om hur förfrågningsunderlag, kravspecifikationer och uppföljningsrutiner kan utformas samt ge vägledning för att underlätta för leverantörer att lämna anbud. Av utbildningsplanen ska framgå

- innehållet i utbildningen,
- utformningen av utbildningsinsatsen,
- antal utbildningstillfällen,
- definierad målgrupp för insatserna, samt
- en redovisning av kostnaderna för utbildningsinsatserna på årsbasis.

Utbildningsuppdraget kan även omfatta landstingen när dessa upphandlar verksamheter som utför hälso- och sjukvårdsinsatser för

äldre. Kollegiet har valt att nedan enbart omnämna kommuner men det som står i rapporten kan även omfatta en utvidgad målgrupp med landstingsföreträdare.

Ytterligare ett syfte är att lyfta fram möjligheterna till samverkan kring förfrågningsunderlag och uppföljningsrutiner över kommungränserna. Detta är av särskild betydelse i glesbygdskommuner och mindre kommuner. Likaså är det viktigt, inte minst för brukaren, med en ökad samverkan mellan landsting och kommuner.

Av utbildningsplanen ska det därför också framgå goda exempel, metoder och strategier som underlättar samverkan mellan kommuner och mellan kommuner och landsting vid upphandling enligt både LOV och LOU.

2 Uppdragets genomförande

2.1 Arbetet med att ta fram utbildningsplanen

Kollegiet har inhämtat synpunkter och information från berörda parter. Dessa har varit leverantörer som bedriver olika vård och omsorgsuppdrag på uppdrag av kommuner och landsting samt beställare och upphandlare från tre kommuner och ett landsting.

2.2 Mål med utbildningen

Upphandlingarna av vård och omsorg ska förbättras så att de politiska målen och de äldres behov av vård och omsorg tillgodoses. På ett mer direkt plan ska utbildningen förstärka kunskaperna hos kommun- och landstingsföreträdare om hur förfrågningsunderlag, kravspecifikationer och uppföljningsrutiner kan utformas för att uppnå syftet med upphandlingen av vård och omsorg för äldre.

2.3 Definition av målgruppen

Kommun- och landstingsföreträdare som gemensam målgrupp

Kommun- och landstingsföreträdare kan inneha flera olika roller med helt olika ansvar. Generellt kan de olika rollerna dels in i tre huvudgrupper; politiker, beställare och upphandlare. I många kommuner, särskilt i glesbygden, och i flera landsting förekommer dock ofta en mix av samtliga målgrupper i flera kombinationer. En tjänsteman inom förvaltningen kan även vara fritidspolitiker, en beställare kan även vara upphandlare, beställaren kan även vara kommunal (egenregi) leverantör av omsorg etc. Exempelen ovan ställer extra stora krav på att i en upphandlingssituation särskilja de olika rollerna och deras olika ansvar.

Politiker, beställare och upphandlare är samtliga kommun- respektive landstingsföreträdare och ingår i den primära målgruppen. Dessa personer arbetar normalt inte tillsammans i en kommun eller i ett landsting utan det sker oftast enbart i samband med upphandling. Det finns därför en stor fördel med att blanda dessa grupper när utbildningen genomförs då man därigenom får en möjlighet att tydliggöra de olika rollerna. Det är också ett bra tillfälle att lyfta problematiken när beställaren även är utförare, hos de kommuner och landsting där detta är aktuellt.

Politiker

I de flesta kommuner finns det speciellt dedikerade kommunpolitiker som fattar beslut i omsorgsfrågor. Dessa sitter i en omsorgsnämnd, äldrenämnd, socialnämnd etc. Beslutsgången ser olika ut men gemensamt för de flesta nämnder är att de fattar beslut i många olika frågor relaterade till upphandling av vård och omsorg. I landstingen fattar politikerna motsvarande beslut i hälso- och sjukvårdsfrågor antingen i landstingsstyrelsen eller i särskild hälso- och sjukvårdsnämnd. Det rör allt från införande av LOV, utformning av förfrågningsunderlag, hantering av uppföljningsärenden och rapporter till hantering vid avtalsbrott.

Beställare

Beställarna arbetar ofta inom kommunens äldreförvaltning, socialförvaltning eller omsorgsförvaltning och är de som formulerar kraven som ställs på äldreomsorgen. I landstingen arbetar dessa ofta i en särskild hälso- och sjukvårdsförvaltning eller i förvaltning till landstingsstyrelsen. Beställarna ansvarar för att ta fram kravspecifikationerna och lämplig ersättning samt för att omvärldsbevaka och hålla sig uppdaterade om vad som händer inom vård och omsorgsområdet. Det är här kunskapen om äldreomsorg respektive hälso- och sjukvård för äldre finns. Vanligtvis ansvarar beställarna också för uppföljning av avtalen.

Upphandlare

Upphandlarna arbetar med all formalia vid upphandling av vård och omsorg. Ofta är det personer som inte kan innehållet specifikt i tjänsterna utan de är experter på upphandling. Ibland förekommer det att upphandlarna också har i uppdrag att följa upp avtalen.

Leverantörer

Leverantörer av vård och omsorgstjänster utgör en fjärde målgrupp för utbildningen. Det finns både privata och kommunala respektive

landstingsleverantörer inom kategorin. Denna målgrupp behöver emellertid en specialiserad utbildning. Ett alternativ kan därför vara att, som ett komplement till utbildningsinsatsen för de övriga i målgruppen, erbjuda ett specialanpassat informationsmöte à 2 timmar för grupper med leverantörer. Förslagsvis i samarbete med intresseorganisationer eller motsvarande såsom Famna, Vårdföretagarna etc. En förfrågan kommer att gå ut till kommunerna och landstingen om dessa även önskar att kollegiet ska erbjuda de lokala leverantörerna en sådan information.

Kammarkollegiet har under 2012 tidigare tagit fram ett särskilt informationsmaterial som kommunerna själva kan välja att använda vid egna informationsmöten med leverantörer.

3 Utformning av utbildningen

3.1 Plats

Utbildningen är tänkt att ske på plats ute hos landets kommuner dit även tjänstemän och politiker från landstinget kan inbjudas. De flesta kommuner samarbetar med andra kommuner i olika former såsom förbund, föreningar och kommunala bolag. Den geografiska planeringen liksom antal utbildningstillfällen kommer därför att baseras på de existerande samarbetsformer som finns.

Utbildningen kommer att ske på de platser som kommunerna föreslår i samråd med kollegiet. Kommunerna ordnar också lämplig lokal samt svarar för förtäring till kursdeltagarna.

3.2 Genomförande

Utbildningen är tänkt att utformas som heldagsutbildning (ca 08:30-16:30) med en blandning av föreläsning och aktivt arbete från deltagarna.

Att samla all undervisning till en dag medför ett mycket intensivt program för deltagarna varför det optimala vore att genomföra utbildningen under två dagar. Erfarenheten säger dock att de personer som tillhör målgruppen generellt sett inte kan avsätta mer än en dag. Som alternativ föreslås istället att deltagarna, sex till tolv månader efter det första utbildningstillfället, erbjuds en halvdagsutbildning för repetition och uppföljning.

Den största delen av utbildningen genomförs med klassisk undervisningsmetodik där varje pass inleds med en presentation av regler och förhållningssätt kombinerat med praktiska exempel. Tid för frågor kommer att finnas löpande under utbildningspassen. Några pass kommer ske i form av föreläsning och i något pass kommer deltagarna själva att få arbeta i grupper. Grupperna kommer att delas in på

lämpligt sätt baserat på målgruppstillhörighet samt geografi. Syftet är ett lärande dels genom egen slutsats dels för framtida samarbetsformer.

Samtliga deltagare kommer att tilldelas ett diplom som visar att de deltagit i utbildningen.

3.3 Antal deltagare

Antal personer per utbildningstillfälle bör inte överstiga 20-25 för att undervisningen ska bli så effektiv som möjligt men också för att interaktionen mellan deltagare och föreläsare ska fungera.

3.4 Urval av deltagare

Kommunerna och landstingen väljer själva ut vilka personer som ska delta i utbildningen. I den information som lämnas från kollegiet kommer det att finnas information om vilka roller/personer som utbildningen i första hand riktar sig till och är anpassad för. Det är önskvärt att minst två av de tre målgrupperna är representerade från varje kommun respektive landsting och att deltagandet stöds av kommun- och landstingsledningen. Det är bra om deltagarna har någon kunskap i upphandlingsprocessen. Det är också önskvärt att de har någon form av praktisk erfarenhet av kravställning, upphandling och/eller uppföljning av vård och omsorg. Dock är det upp till kommunerna och landstingen själva att välja ut de personer som ska delta i utbildningen.

3.5 Antal utbildningstillfällen

Antal utbildningstillfällen totalt är mycket svårt att uppskatta då det helt är beroende av hur många kommuner och landsting som önskar delta samt med hur många deltagare per kommun.

Kammarkollegiet genomförde tillsammans med Tillväxtverket under 2011 en kartläggning av vilka kommuner som infört valfrihetssystem enligt LOV. Av studien framgår att 160 kommuner har upphandlat kommunal äldreomsorg i enlighet med LOV. Dessa kommuner torde därmed vara direkt berörda av utbildningen.

Uppskattningsvis blir det ett 40-tal heldagsutbildningar samt ett 40-tal halvdagsutbildningar som uppföljning. Under 2013 bör det kunna genomföras ca 30 utbildningar totalt.

4 Kommunikation

För att utbildningen ska bli känd i hela landet och att antalet deltagare ska optimeras, krävs det omfattande marknadsföringsinsatser. En kommunikationsplan kommer att tas fram så snart beslut om genomförande av utbildningen är fattat. Kommunikationen med kommunerna kan förslagsvis planeras tillsammans med Sveriges

kommuner och Landsting (SKL). Därigenom ges möjlighet att använda SKL:s utarbetade kanaler vilket för lämplig planering av utbildningsinsatserna över åren.

Personliga inbjudningar med detaljerad information kommer att skickas ut när deltagarlistor är färdigställda. Tillsammans med inbjudan kommer också deltagarförteckningar inklusive kontaktuppgifter att finnas så deltagarna själva kan ta kontakt alternativt hålla kontakt med eventuella framtida samarbetspartners.

5 Uppföljning

Efter varje utbildningstillfälle ska en webbaserad enkät skickas till samtliga deltagare med frågor om innehåll och framförande. På så sätt kommer det att ges möjlighet till direkta justeringar i utformningen av kommande utbildningar för att så långt möjligt tillgodose deltagarnas behov.

Ca sex månader efter utbildningstillfället kommer ytterligare en enkät att skickas till kursdeltagarna för att undersöka de bestående behoven av kunskaper om vård- och omsorgsupphandling och om det finns önskemål om en halvdagsutbildning som beskrivs i avsnitt 3.2.

6 Innehåll i utbildningen

Innehållet i utbildningen är i huvuddrag: bakgrunden till och syftet med offentlig upphandling, upphandlingsprocessen, uppföljning samt strategiska val av upphandlingsformerna LOV eller LOU. Vilka avvägningar behöver göras vid valet av dessa upphandlingsformer? Tonvikten kommer ligga inom de områden där Upphandlingsstödet vid Kammarkollegiet (nedan kallat Upphandlingsstödet) tagit fram vägledning samt på Socialstyrelsens föreskrifter inom området.

Mer detaljerat innehåll finns i bilaga.

7 Kostnader för utbildningen

Kommunerna och landstingen bekostar lokaler och förtäring samt lönekostnader för deltagarna. Kammarkollegiet bekostar utbildningsmaterial, resor för sin personal samt personella resurser som planerar, utför och följer upp utbildningarna.

Kostnaden beräknas uppgå till 2 mkr årligen för utbildningsinsatsen.

Till kostnaden hänförs

- 100 procent upphandlingsexpert med inriktning på vård och omsorg
- 75 procent kommunikatör
- Traktamenten, resor, hotell

- Utbildningsmaterial

8 Samverkan

Ett sekundärt mål för utbildningen är att bidra till samverkan mellan kommuner och mellan kommuner och landsting. Goda exempel och förslag på hur detta kan ske kommer att ges löpande under alla de delar i utbildningen där det är lämpligt.

Genom att erbjuda utbildningen i redan upparbetade konstellationer av kommunsamarbeten inklusive samarbeten med landsting ges deltagarna de bästa förutsättningar att etablera nya samarbetsformer.

Uppdragets integrering i Kammarkollegiets upphandlingsstöd

Stort fokus ligger framöver på att vid seminarier, konferenser och möten med lokala intressenter etc. där Upphandlingsstödet medverkar, marknadsföra både utbildningen och de vägledningar som Upphandlingsstödet har utarbetat. Utöver detta kommer en särskild marknadsföring att ske genom den kommunikatör som rekryteras för detta uppdrag.

Generaldirektör Claes Ljungh har beslutat i detta ärende. Chefen för Upphandlingsstödet Agneeta Anderson och Gunilla Berg den senare föredragande, har medverkat i ärendets handläggning.

Claes Ljungh
Generaldirektör

Gunilla Berg

Bilaga:
Utbildningsplan